

Het gilde van de Blauwe Schuit

Teksteditie gebaseerd op: Verwijs, Eelco (1871) *Van vrouwen ende van minne*. A.W. Sijthoff. pp. 94-103. via https://www.dbnl.org/tekst/verw011vrou01_01/index.php

Vertaling: Bas Jongenelen

[...]

Ende alle ghesellen van wilde manieren
Ontbieden wi guet ende saluut,
Te comen in die Blauwe Scuit
Ende inder Blauwer Scuten ghilde.
Sijn si onedel of vanden scilde,
Hem allen gaern men ontfaet,
Op dat si leven als hier na staet
Ende werken mit al haer vermoghen.
Nu hoert, ic sal haer leven toghen,
Die onser Scuten toebehoert;

Ende eerst vanden heren voert,
Ridders of knechts, die lien of lant
Versetten om ghelt in anders hant,
Of die ter lomberde gaen,
Ende laten daer hoer pande verstaen
Doer groten commer, suldi weten,
Ende die hoer coren groen eten,
Ende die hoer renten niet en moghen verbeyden,
Ende garen groten staet leyden,
Ende die alle jaers wat lants vercopen,
Ende haer schult laten hopen,
Ende die fyolen laten sorghen,
Ende die copen al datmen wil borghen,
Ende haren staet niet en minderen,
Dat sijn onse verloren kinderen.
Ende die gheringhe sijn ter hant
Te slaen voer hoeft of mont of tant,
Ende die dobbelen of drincken,
Singhen, springhen ende clincken,
Ende die wildelic ghebaren,
Ende die haer renten dubbelt vertaren,
Ende altoes liever vertrecken willen
Dan si thuus bleven stille,
Ende die ghaerne belleren mit sconen vrouwen,
Die sullen dat ghilde ophouwen.

Voert vanden gheestliken heren
Die willen wi in onse ghilde eeren,

[...]

En alle leden met wilde manieren
nodigen wij uit (gegreet!)
om in de Blauwe Schuit te komen
en in het gilde van de Blauwe Schuit.
Of ze onedel zijn of een familiewapen hebben,
ze worden allen graag ontvangen,
als ze zoals hier beschreven leven
en werken zoals ze kunnen.
Nu hoor, ik zal vertellen
aan wie onze schuit toebehoort.

Ik wil beginnen met de adel,
ridders en hun pages die leengoederen
verpanden voor geld in het handje,
of die naar de lommerd gaan
en daar hun onderpanden laten staan
door grote tegenspoed, weet je,
en die op krediet leven,
en die hun rentes niet afwachten,
en die graag groots leven,
en die ieder jaar wat land verkopen,
en die hun schulden op laten lopen,
en de bloemetjes buiten zetten,
en die kopen als ze krediet krijgen,
en die niet willen bezuinigen:
dat zijn onze verloren kinderen.
En die snel hun hand
slaan voor hun hoofd, mond of tand,
en die door dobbelen en drinken
zingen, springen en klinken,
en die wilde gebaren maken,
en die hun rentes twee keer uitgeven,
en die altijd liever uitgaan,
dan stilletjes thuis te blijven,
en die graag vrijen met mooie vrouwen:
die zullen dit gilde opbouwen.

Vervolgens de geestelijke heren
die wij in ons gilde willen eren.

Apten ende grote prelaten,
Die haer cloester tachter saten,
Ende versetten ende vercopen
Des cloesters renten bi groten hopen,
Ende die na hoer ghenuchte leven,
Ende niet veel daerom en gheven
Om den kommer ende lachter,
Dat haer cloester soe gaet tachter,
Ende des nachts brassen ende hoveren,
Ende onnutlic haer goet verteren,
Ende die voecken mit sconen wiven,
Die sullen in onse ghilde bliven.

Voert, gi papen ende gi clercken,
Die gaern mit der lenden werken,
Ende gaerne haer ghenuchte driven
Mit maechden of mit mannewiven,
Of die gaerne drincken wijn,
Ende meer int gheselschap sijn
Dan haer renten moghen draghen,
Ende bi nachten ende bi daghen
Boeven, spelen, dobbelen ende drincken,
Ende niet veel daer op en dincken,
Of haer guet mit groten hopen,
Ende dan te Rome lopen
Om ander goet, ende dan verteren
Al haer goet ende cleyder mede,
Ende comen weder naect thuus
Sonder proven seer confuus;
Of die papen ende provende heren,
Die haer proven permuteren
Om ander proven, die arger sijn,
Ende nemen daer of dat gheldekijn,
Ende brenghent over mitten ghesellen,
Dese machmen inder Scuten tellen.

Voert moniken ende begheven lude
Die en willen wi niet vertruden,
Die sielmissen ghelt ende steecpenninghen
Mitten ghesellen overbrenghen,
Ende al haer baet van haer termijn
Verminnen of verdrincken in wijn,
Of diet mit gueden ghesellen verteren,
Ende lichtelic absolveren
Van al dat een heeft misdaen,
Opdat si daer of ghelt ontfaen,
Ende die crancke rekeninghen
Haren clooster daer of bringhen

Abten en grote prelaten,
die hun kloosters laten vervallen,
en die verpanden en verkopen
de vele renten van die kloosters,
en die voor hun plezier leven,
en die dus niet veel geven
om de tegenspoed en schande,
omdat hun kloosters vervallen.
Die 's nachts brassen en feesten
en nutteloos hun geld opmaken,
en die dollen met mooie vrouwen,
die zullen in ons gilde blijven.

En verder jullie: priesters en pastors,
die graag met het onderlichaam werken
en die graag hun genoegens achternajagen
met meisjes of met getrouwde vrouwen,
of die graag wijn drinken
en meer rondjes geven aan het gezelschap
dan dat zij verdienen met rentes,
en die dag en nacht
gokken, spelen, dobbelen en drinken
en daar niet allemaal over nadenken,
of die hun bezittingen zeer gul verbrassen
om dan op bedevaart naar Rome te gaan,
voor een ander baantje, en dan opmaken
al hun bezittingen en kleding ook,
zodat ze berooid thuiskomen,
zonder inkomen, totaal in de war.
Of de priesters en kanunniken
die hun inkomsten ruilen
voor inkomsten die handiger zijn,
zodat ze meteen geld hebben
om dat te brengen naar hun vrienden:
deze lui treft men aan in de Schuit.

Verder monniken en kluizenaars;
die willen wij niet afwijzen.
die het geld van zielenmissen en aalmoezen
naar hun vrienden brengen
en alle opbrengsten van hun gebied
naar de hoeren brengen of souperen aan wijn,
of die het met goede vrienden opmaken
en snel absolutie schenken
van alle zonden die er eentje gedaan heeft,
zodat ze geld daarvan ontvangen
en die daar vervalste rekeninghen
van in de kloosteradministratie doen.

Wat si winnen in haer termijn,
Dese sullen int ghilde sijn.

Voert die poorters in die stede
Ende gueder luden kinder mede,
Die niet en sorghen noch en sparen,
Ende grof ende grotelic vertaren
Dat hem van haer ouders is bleven,
Ende niet veel daer om en gheven,
Hoe onnuttelic sijt overbringhen,
Ende dobbelen, spelen ende singhen
Sonder sorghen, wilder dan wilt,
Hi en dochte niet dat hi en mite hilt:
'God onse heer is rijk ghenoech:
Laet ons nemen onse ghevoech
Vanden onsen sonder sorghen:
Laet si sorghen die ons borghen;'
Ende die niet en sorghen dach noch nacht,
Voer al haer goet is wech ghebracht
Mit vrouwekijns of mit lichten wiven,
Of mit buverien te driven,
Ende die slapen toter noen,
Voert dan niet en moghen doen,
Ende die nachts waken ende braken,
Want si int gheselscop raken;
Ende die niet en moghen doen of werken,
Ende die harde nauwe merken
Wat die beste ghesellen sijn,
Ist in bier of in wijn;
Ende die renten noch lant en copen,
Noch ghelt in hare kisten hopen,
Ende die meer verteren in een jaer
Dan drie jaer renten belopen voerwaer;
Ende die dus gaen desen ganc,
Al souden si daer na drie jaer lanc
Buten lande dienen ende varen,
Nochtan en soude si niet sparen:
Dus gherecht sijn si ende fijn,
Dese moghen wael int ghilde sijn;
Want si meest meesten ende groyen,
[...]

Voert vanden gueden vroukijns fijn,
Die gaern bi die guede ghesellen sijn,
Ende die Venus dwinghet, die goddinne,
Ende garen draghen verholen minne,
Ist abdisse ofte nonne,
Die deen bet dan dander gone,

Wat zij verdienen in hun gebied?
Het lidmaatschap van ons gilde.

Voorts de burgers van de stad
en de kinderen van goede mensen
die niet zorgen en sparen voor de toekomst
en die flink en groots verteren
wat ze van hun ouders gekregen hebben,
maar daar niets om geven.
Hoe nutteloos gaan zij ermee om,
ze dobbelen, gokken en zingen
zonder zorgen, wilder dan wild,
niet denkend een stuiver over te houden.
'God onze Heer is rijk genoeg,
laten wij het er hier van nemen
onder ons, zonder zorgen.
Wie ons krediet geeft, heeft de zorgen.'
Zij maken zich dag en nacht geen zorgen
voor hun geld is weggebracht
naar vrouwen of prostitués,
of om te gokken,
en om dan tot het middaguur te slapen
om daarna te nietsen
en dan wakker te nachtbraken.
Want zij komen in dit gezelschap
van zij die niets doen en niet werken
en die nauwelijks goed merken
waar de beste vrienden zijn:
in bier of in wijn?
En zij kopen geen aandelen of land,
en sparen ook geen geld in een kist,
en ze verteren meer in een jaar
dan dat ze aan rente krijgen in drie jaar.
Zo gaan ze aan de gang,
alsof ze drie jaar lang
in het buitenland verblijven, of varen.
Maar ze sparen dus niet,
dus zijn ze volgens de regels geschikt
om lekker in dit gilde te komen,
want ze groeien echt boven zichzelf uit
[...]

Verder die leuke fijne vrouwen
die graag bij hun leuke vrienden zijn.
En Venus, de godin, dwingt hen
de verborgen liefde te dragen,
is er een abdis of een non?
De ene vindt zich beter dan de andere,

Ende mit sinte Jorijs vissop sijn begoten,
Dese moghen den scuten ghenoten;
Want si guede ghesellen beraden,
Als si mit commer sijn beladen.

Voert vanden minliken beghinen,
Die so heilich sijn van scinen,
Ende so minlic oechkijns draghen,
Dat een dat herte duncke waghén
Ende vergaren mit haren aensien,
Ende gaerne gueder minnen plien,
Ende in rechter caritaet:
Hier mede ist datmen die Scuut laed.

Oec maechden, diemen te laughe hout,
Ende groet worden ende out
XXV jaer of meer,
Dese maechden torentet alte seer,
Dat si alleyn [sitten] bliven.

Voert vanden mannewiven,
Dien goet gheselscop es ghenaeem,
Waert dat hem te voren quaem,
Ende die hebben oude mannen,
Die hem gheen solaes en gannen
Noch en doen noch en driven,
Dese vrouwen ende dese wiven
Gaerne na guede ghesellen vraghen,
Die hem haer leet helpen draghen,
Ende mit vroechden willen leven,
Mer dese moeten dicke gheven:
Hier om sullen si in die Scuut
Die vracht wesen uut ende uyt.

Voert van alden gueden ghesellen,
Die willen wi in onse ghilde tellen,
Ende eeren ende minnen,
Die gaerne haer broet winnen
Mit ambocht ende mit comenscop,
Ende dat weder int gheselscop
Bibrenghen mit groten hopen,
Ende gheen lant daer mede copen;
Ende die dienres ende knapen
Willen wi in onse ghilde rapen,
Die al haer winninghe ende baten
Des Sonnendaechs in die taverne laten,
Ende verteren drie weken tachter
Of een maent, dat en is gheen lachter,

maar als ze vaginaal vochtig zijn,
dan behoren ze in onze Schuit.
Want zij geven raad aan de leuke vrienden
als die met verdriet beladen zijn.

Verder: over de geliefde begijnen,
die er zo heilig uitzien
en die zulke lieve oogjes hebben
dat je hart er sneller van gaat kloppen,
en dat je stuk bent van hun gezicht,
en dat zij graag goede liefde plegen,
(echte christelijke naastenliefde):
hiermee wordt de Schuit volgeladen.

Ook meisjes die men te lang binnen houdt
en die groot worden en oud,
25 jaar of meer,
deze meisjes worden bozer en bozer
dat ze alleen over blijven.

Verder: getrouwde vrouwen
die van goed gezelschap houden
als het hen zo uitkomt,
want zij hebben oude mannen
die hen niet meer kunnen bevredigen
(ze proberen het niet eens meer),
deze vrouwen en deze echtgenotes
vragen graag naar leuke jongens
die hun leed kunnen verzachten,
en die met vreugde willen leven
en die zich dikwijls aan hen geven.
Hierom zullen zij in de Schuit
de lading zijn, en daarmee uit.

Verder over andere goede vrienden
die wij aan ons gilde toevoegen
om te eren en lief te hebben.
Zij die graag hun brood verdienen
met ambachten en koopmanschap
en die dat weer in gezelschap
met grote hoeveelheden opmaken,
en daar geen land mee kopen.
En het dienstpersoneel en knechten
willen wij in ons gilde verzamelen,
die al hun loon en inkomsten
op zondag in het café achterlaten,
die drie weken achter elkaar brassen,
of een maand, lach er maar niet om.

Of die op een dach verspelen
Haer somerhuer, of so vele
Als si winnen binnen den jaer,
Ende hem dat weder suer ende swaer
Laten worden vro und spaed:
Dese nemen wi in ghenaed.

Ende die joncwiven in die steden
Ende opten landen oec mede,
Die haren sin legghen of stellen
An een of an twee goeden ghesellen,
Ende liever gaen dansen ende spelen,
Dan si te huus deden vele,
Ende des nachts mitten ghesellen waken,
Al souden si sterven van vake,
Die nochtan niet en souden laten,
Si en souden haren buel inlaten:
Dese sijn inder Scuten ghilde.

Nu mocht een vraghen, of hi wilde,
Die in dit ghilde comen woude,
Of hi al dese punten soude
Moeten doen, die sijn voerscreven:
Hier op willen wi antwoert gheven.
Een mensche sal in hem selven gaen,
Ende sien sijn regiment aen
Van sinen leven ende wandelinghen,
Van seden ende van allen dinghen,
Die hi daghelix plecht te hantieren.
Vint hi meer punten van manieren,
Die hem meer ter wijsheit trecken,
Dan wijsheit die ter dwaesheit trecken,
So en is hi in onse ghilde niet.
Mer die in hem selven siet
Meer punten dan hier staen voerscreven
Dan wyselike mede te leven,
Die sinen staet meest regeren,
Ende sinen goede meest deeren,
Dese sullen in onse Scute gaen
Ende onse ghilde nemen aen.

Oec soe willen wi een except maken,
Dat onse ghilde en sal niemant ghenaken,
Noch in onse ghilde wesen,
Die een punt heeft van desen:
Als moerdbranders, dief of moerdenaer,
Zerovers of verraders swaer,
Boerssniders ende alle loddere mede,

Of die op een dag verspelen
hun loon van de zomer, of zoveel
als ze verdienden in een jaar.
Dan het hen weer zuur en zwaar
zal worden, vroeg of laat,
Dezen nemen wij genadevol op.

En de dienstmeisjes in de steden
en ook die op het platteland
die zin hebben in en op prijs stellen
een of twee leuke jongens,
en die liever gaan dansen en spelen,
dan thuis aan het werk te gaan,
die 's nachts opblijven met de jongens
al komen ze om van de slaap,
maar die het niet kunnen laten
hun vriendjes binnen te laten.
Die zijn in het ghilde van de Schuit.

Als er iemand zou vragen, of zin had
om in dit ghilde te komen,
dan zou hij aan deze punten
moeten voldoen, zoals voorgeschreven,
en zo zullen wij antwoord geven:
een mens moet reflecteren,
en zijn gedrag analyseren,
over zijn leven en levensloop,
over zijn zeden en alle andere dingen
die hij dagelijks zoal doet.
Vindt hij veel punten in zijn levensstijl
die meer richting de wijsheid gaan,
meer wijsheid dan dwaasheid,
dan hoort hij niet in ons ghilde.
maar wie bij zichzelf ziet
andere punten dan hier genoemd,
(anders dan met wijsheid leven,
verstandig met geld omgaan
en vooral het goede doen)
die zullen in onze Schuit komen
en lid worden van ons ghilde.

Maar we willen een uitzondering maken!
Dat er niemand bij ons ghilde komt,
of in ons ghilde kan zijn
die een hierop een punt scoort:
brandstichters, dieven, moordenaars,
zeerovers, landverraders,
zakkenrollers en alle zwervers,

Die quade fauten hebben onder haer leden:
Dese sijn al uutghenomen,
Ende die en moghen in onse ghilde niet comen.
Mer het valt wel over al,
Dat een mit groten ongeheval
Dootslach doet in toorne heet,
Dat hem na is harde leet,
Of die sijn lijf moet verweren:
Dese nemen wi op mit eeren;
Of die ruters opter straten
[...]
Ende niet en roven op ghene vaert,
Si en sijn daer jeghens bewaert,
Of viant des lants heren,
Daer si roefs of rovens gheren,
Sijn si scout of vanden scilde,
Soe nemen wise in onse ghilde.

Voert maec ic u een bediet,
Dat wi en willen die wiven niet,
Die sijn van sulken leven,
Dat si daer niet om en gheven
Mit wien si sijn of mit hoe veel
[...],
Of diet al in laten gaen,
Maghen, swagheren, suldi verstaen;
Of die quaet sijn van wanderinghe
En willen wi om ghene dinghe.
Mer een wijf die moet wel minnen
Eenen ende oec den anderen sinnen,
Ende toghen hem haer ontfarmichede,
Mer al mit besceydenhede,
Dats te segghen, soe ic meen,
Dat si niet en gaet ghemeen
Boven een ofte twee:
Anders en doeck si min noch mee,
Dan datmen reket voer een hoer,
Die om cleyn ghelt drijft sulke voer.

Dese privilegien ende dese punten voerscreven
Hebben wi onse ghilde ghegeven,
Ende onse ghilde broeders mede,
Ende sal dueren in ewichede,
Tot dat si hem anders saten,
Datsi onse ghilde moghen laten
In wijsheit of in huwelic,
Of dat si werden te rijk;
Mer die leven bi onsen raed

zij die lijden besmettelijke ziekten –
die zijn allemaal uitgesloten,
en die mogen niet in ons gilde komen.
Maar het komt vaak voor
dat door een ernstig ongeluk
er doodslag door emotie plaatsvond
en dat hij daar spijt van heeft,
of dat het zelfverdediging was,
hem nemen we eervol op.
Of de lansknachten op straat
[...]
die niet iedereen op straat beroven,
behalve zij die zich kunnen verdedigen,
of die de vijand van de landsheer zijn
en die roven om buit te krijgen,
of ze schout zijn of edelman,
wij nemen hen op in ons gilde.

Verder maak ik u bekend
dat wij die vrouwen niet willen
die een bepaald leven leiden
en er niets om geven
met wie of met hoeveel
[...]
Of die ‘het’ doen
met (schoon)familieleden, snap je?
Of die waarmee niet te leven valt,
die willen wij absoluut niet.
Maar een vrouw moet wel liefhebben
iemand en aardig zijn voor anderen,
En hun haar barmhartigheid tonen,
maar met terughoudendheid.
Daarmee bedoel ik, zoals ik het zeg:
dat ze niet al te *close* wordt
dan met een of twee,
anders deugt ze min of meer niet,
dan houdt men haar voor een hoer
die dat doet voor weinig geld.

Deze voorschreven statuten en punten
hebben wij aan ons gilde gegeven
en aan onze gildebroeders,
ze gelden tot in de eeuwigheid
of tot ze ze zat zijn,
zodat ze ons gilde verlaten
door wijsheid of het huwelijk,
of dat ze te rijk geworden zijn.
Maar die leven volgens ons advies,

Houden wi vast ende ghestaed
Alle privilegien ende virtuu
Die toebehoren die Blawe Sc uut,
Also langhe als si tonswaert keeren
Ende iet hebben te verteren,
Ende onse ghilde willen hantieren.
Ende omdat wi willen in allen manieren
Onse privilegien houden in staden,
So hebben wi bi onsen raden
Ende mit raden onser kinder mede,
Die wi heten van den Quaden Beledē,
Binnen onsen leven dit bezeghelt.
Dat sulver is vercoft omme ghelt,
Daer die seghel of was ghewracht,
Ende dat ghelt is overghebracht
Also den menighen wel is bekend,
Die kennen onse quade regiment.

Ghegeven in ons Heren jaer
M. CCCC ende XIII voerwaer,
Opten rechten Vastelavont,
Als die van Brabant wel is cont,
Doe si in Oestpolre staken,
Ende die speren in die eer van vrouwen braken
Jeghens die van Oedekiins kerke.
Hier bi so machmen merken,
Hoe dit ghilde in Brabant quam,
Ende men dit ghilt annam.
Mer dit ghilt was langhe te voren
TAnwerpe verheven ende vercoren,
Eert die van Brabant ophieven;
Mer tAnwerpen en sijn ghien brieven
Noch gheen hantvesten, hoe si soudē leven,
Si en worden hem hier na ghegeven
Uten hantvesten ende uten coren,
Die jacop dichte van oestvoren.

houden wij gestadig gebonden
aan alle statuten en rechten
die toebehoren aan de Blauwe Schuit,
zolang als ze naar ons toe komen,
en geld op te maken hebben,
en in ons ghilde willen verblijven.
Wij willen op alle manieren
onze statuten in stand houden.
Dus hebben wij door ons advies
en door het advies van onze kinderen
die Slecht Beheer heten
dit met ons leven verzegeld.
Het zilver is verkocht voor geld,
(waar het zegel van was gemaakt)
en dat geld is verbrast
zoals dat bij menigeen bekend is,
want zij kennen ons slechte beheer.

Vastgesteld anno domini
1413, echt waar,
tijdens het echte carnaval,
zoals we dat in Brabant kennen
toen ze in Oostpolder staken
speren om de vrouweneer te breken
tegen hen van Hoedekenskerke.
Hierdoor kon men merken
dat dit ghilde uit Brabant kwam
en men dit ghilde erkende.
Maar dat ghilde was lang tevoren
in Antwerpen ingesteld en goedgekeurd,
voordat zij uit Brabant het oprichtten.
Maar Antwerpen had geen brieven
of handvesten over hoe je moet leven,
die worden hier nu wel gegeven
uit handvesten en uit statuten
die Jacob van Oostvoorne schreef.